

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
Informator ekonomiczny o krajach świata
Ukraina

3. Gospodarka.

3.1. Ogólna charakterystyka sytuacji gospodarczej.

PKB Ukrainy – **wzrósł** w 2010 r. o **4,2%**¹. Nominalna wartość PKB w 2010 r. wyniosła 1094,6 mld UAH. Największy wzrost wartości dodanej brutto w 2010 r. odnotowano w przemyśle przetwórczym (+14,5%) oraz produkcji i dystrybucji energii elektrycznej, gazu i wody (+8,1%). W I kwartale 2011 r. (w porównaniu do analogicznego okresu ub. r.), PKB Ukrainy wzrósł o 5,3%, a w II kwartale o 3,8%

Inwestycje kapitałowe - w 2010 r. w ukraińską gospodarkę zainwestowano 189,1 mld UAH, z czego 150,7 mld UAH (79,7%) stanowiły inwestycje w kapitał podstawowy. W stosunku do 2009 r. inwestycje w kapitał podstawowy **zmniejszyły się o 0,6%** (w 2009 r. w odniesieniu do 2008 r. – o ponad 40%). Największy udział (34,2%) miały inwestycje w sferę przemysłu (20% inwestycji dotyczyło przemysłu przetwórczego), operacji z nieruchomościami i usług dla przedsiębiorstw (21,7%) oraz transportu i łączności (17%). W pierwszym półroczu 2011 r. w ukraińską gospodarkę zainwestowano 80,4 mld UAH, z czego 65,1 mld UAH (81%) stanowiły inwestycje w kapitał podstawowy. W stosunku do pierwszego półrocza 2010 r. inwestycje w kapitał podstawowy wzrosły o 15,9%.

Produkcja przemysłowa – w 2010 r., w porównaniu do roku poprzedniego, **wzrosła o 11%**². Najwyższą dynamikę wzrostu odnotowały sektory najmocniej dotknięte kryzysem lat 2008-2009. Najbardziej – o prawie 61% – wzrosła produkcja środków transportu oraz całego przemysłu maszynowego – o 34,5%. Istotnie wzrosła także m.in. produkcja przemysłu chemicznego – o 25,7%, wydobywanie rud metali – o 14,8% oraz produkcja metalurgiczna – o 12,3%. Mniejszą skalę wzrostu odnotowano m.in. w przemyśle spożywczym (o 2,9%). Spadło wydobywanie surowców energetycznych (o 3,1%) oraz produkcja koksu i przetwórstwo ropy naftowej (o 0,1%). W okresie styczeń-wrzesień 2011 r. produkcja przemysłowa wzrosła o 8,6% w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r.

Produkcja rolna – w 2010 r. **zmniejszyła się o 1%** w stosunku do 2009 r. Produkcja roślinna zmniejszyła się o 4,6%. W 2010 r. zebrano 39,2 mln ton zbóż, tj. o 14,8% mniej niż w roku poprzednim, a także 13,7 mln ton buraków cukrowych (wzrost o 36%), 6,8 mln ton ziarna słonecznika (wzrost o 6,4%), 18,7 mln ton ziemniaków (spadek o 4,9%) oraz 8,1 mln ton warzyw (spadek o 2,6%). W stosunku do 2009 r. wzrosła wielkość sprzedaży zwierząt na ubój (o 6,7% do 2,9 mln t) i produkcja jaj (o 6,6%) oraz nastąpił spadek produkcji mleka (o 3,1% do 11,2 mln t). Pogłowie bydła rogatego zmniejszyło się w przeciągu roku o 1,8% (do 4,7 mln szt. wg stanu na 1 stycznia 2011 r.), wzrosło pogłowie świń (o 6,1% do 8 mln szt.) i drobiu (o 5,6% do 202,1 mln szt.). W okresie styczeń-sierpień 2011 r. produkcja rolna wzrosła o 10,5%.

Budownictwo – zakończyło 2010 rok z ujemnym wynikiem – wartość wykonanych prac budowlanych była **niższa o 5,4%** niż w 2009³ (i wyniosła 43,2 mld UAH). Odnotować należy jednak stopniową poprawę sytuacji w sektorze na przestrzeni roku. W okresie styczeń-sierpień 2011 r. w ukraińskim budownictwie nastąpił wzrost o 13%.

Transport. W 2010 r. na Ukrainie przewieziono 755,3 mln t ładunków, tj. o 8,5% więcej niż w roku poprzednim. W transporcie lotniczym przewozy towarowe wzrosły o 2,6%, w transporcie kolejowym o 10,5%, w transporcie drogowym o 12,8%, a w transporcie morskim

¹ W 2009 r. PKB Ukrainy odnotował spadek o 15,1%.

² Spadek produkcji przemysłowej w 2009 r. wyniósł 21,9% (rok wcześniej -3,1%).

³ W 2009 r. spadek produkcji budowlanej wyniósł 48,2%.

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

Informator ekonomiczny o krajach świata

Ukraina

i śródlądowym o 13%. Zwiększył się transport i tranzyt gazu ziemnego (odpowiednio o 6,3% i 2,9%), spadł natomiast transport i tranzyt ropy naftowej (o 22,7% i 30,8%). Transportem pasażerskim przewieziono 6,8 mld osób, czyli o 6% mniej niż w 2009 r. W okresie styczeń-sierpień 2011 na Ukrainie przewieziono 526,9 mln t ładunków, tj. **o 8,8% więcej** niż w tym samym okresie roku poprzedniego.

Inflacja – w okresie od stycznia do grudnia 2010 ceny konsumpcyjne **wzrosły o 9,1%** (wobec 12,3% w 2009 r.). Tym samym po raz pierwszy od 2003 r. na Ukrainie osiągnięto jednocyfrowy wskaźnik inflacji. Spośród produktów spożywczych w 2010 r. najbardziej wzrosły ceny ziemniaków (o ponad 46%), serów (o ponad 25%), masła (o prawie 24%) oraz cukru i warzyw (o ponad 20%), a także wyrobów alkoholowych i tytoniowych (o 22%), a spośród pozostałych istotnych pozycji w koszyku wydatków – opłaty za gaz ziemny (o 50%) oraz ceny paliw (o 14%). Ceny produkcji przemysłowej (PPI) wzrosły w 2010 r. o 18,7%. W okresie od stycznia do września 2011 r. ceny konsumpcyjne wzrosły o 4,2%, a średnioroczna stopa inflacji spadła na koniec września do 5,9%.

Handel wewnętrzny. Obroty przedsiębiorstw zajmujących się handlem hurtowym w 2010 r. wyniosły 956,3 mld UAH i były nieznacznie wyższe w porównaniu z rokiem poprzednim (wzrost o 0,4%). Obroty w handlu detalicznym w omawianym okresie osiągnęły wartość 529,9 mld UAH, co oznacza wzrost o 7,6%. W okresie 8 miesięcy 2011 r. wzrost wartości obrotów w handlu hurtowym i detalicznym wyniósł odpowiednio 0,2% i 15,2%.

Handel zagraniczny – w 2010 r. **eksport** ukraińskich towarów **zwiększył się o 29,6%** i **osiągnął wartość 51,4 mld USD**, natomiast **import wzrósł o 33,7%** do poziomu **60,7 mld USD**. Deficyt w handlu towarami wyniósł 9,3 mld USD (wzrost o 3,6 mld USD w porównaniu do 2009 r.). Deficyt w handlu towarowym Ukrainy w 2010 r. był w dużej mierze równoważony przez nadwyżkę w handlu usługami – dodatnie saldo wyniosło 6,2 mld USD, dzięki czemu łączny deficyt handlu zagranicznego Ukrainy wyniósł niespełna 3,1 mld USD. Wśród odbiorców ukraińskiego eksportu towarowego wzrósł udział krajów WNP (z 33,9% do 36,4%) oraz UE (z 23,9% do 25,4%), obniżyło się znaczenie odbiorców z państw azjatyckich (z 30,6% do 26,7%). Spośród głównych partnerów handlowych Ukrainy najbardziej w omawianym okresie wzrósł eksport do Włoch (o 96,5%), Rosji (o 58,1%), Białorusi (o 50,9%), Polski (o 47,9%) i Turcji (o 42,3%). Największy udział w ukraińskim eksporcie w 2010 r. miały Rosja (26,1%, wzrost o 4,7 pp. w stosunku do 2009), Turcja (5,9%), Włochy (4,7%), Białoruś (3,7%), Polska (3,5%), Niemcy (2,9%) i Indie (2,8%). Do najważniejszych pozycji eksportowych należały wyroby metalurgiczne (33,7% udziału), artykuły rolno-spożywcze (19,3%), produkty mineralne (13,1%), maszyny i urządzenia (11%), artykuły przemysłu chemicznego i gumowego (8,1%) i środki transportu (6,3%). Ponad ¾ ukraińskiego importu towarowego w 2010 r. pochodziło z krajów WNP i UE (odpowiednio 44% i 31,4%). Głównymi dostawcami towarów na Ukrainę były: Rosja (36,5%; wzrost dostaw o 67,7%), Chiny (7,7%), Niemcy (7,6%), Polska (4,6%), Białoruś (4,2%), USA (2,9%) i Włochy (2,3%). W strukturze importu dominowały produkty mineralne, w tym surowce energetyczne (32,3% udziału; w tym 15,5% gaz ziemny, 6,9% ropa naftowa), produkty chemiczne i tworzywa sztuczne (16,6%), maszyny i urządzenia (13,4%), artykuły rolno-spożywcze (9,4%), wyroby hutnicze (6,8%) oraz środki transportu (6%).

W okresie styczeń-sierpień 2011 r. ukraiński eksport wyniósł prawie 44 mld USD (wzrost o 39,4% w porównaniu z analogicznym okresem ub. r.), natomiast import osiągnął wartość 52,1 mld USD (wzrost o 44,6%). W ukraińskim eksporcie najszybciej rosły w omawianym okresie dostawy do Polski, Chin i Rosji, natomiast po stronie importu najwyższą dynamikę wykazywały dostawy z Białorusi, Stanów Zjednoczonych i Niemiec.

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
Informator ekonomiczny o krajach świata
Ukraina

Inwestycje zagraniczne – w 2010 r. czysty przyrost bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) na Ukrainie wyniósł **4,66 mld USD** (w 2009 r. – 4,41 mld USD), a suma skumulowanych inwestycji wg stanu na 1 stycznia 2011 r. wyniosła 44,7 mld USD (wzrost o 11,6% w 2010 roku). W I półroczu 2011 r. czysty przyrost bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) na Ukrainę wyniósł 2452,4 mln USD, a suma skumulowanych inwestycji wg stanu na 1 lipca 2011 r. wyniosła **47,2 mld USD** (wzrost o 5,5% od początku 2011 roku). Struktura geograficzna skumulowanych inwestycji nie uległa istotnym zmianom. Czołowe pozycje zajmują nadal: Cypr – 24,6%, Niemcy – 15,6%, Holandia – 10,1%, Rosja – 7,2%, Austria – 6%, Francja – 5,1%, Wielka Brytania – 5% (Polska 1,9% – 12 miejsce). W strukturze sektorowej skumulowanych inwestycji wg stanu na 1 lipca 2011 r. największy udział mają sektor finansowy (32,5%) i przemysł (31,4%).

Skumulowane ukraińskie inwestycje za granicą wg stanu na 1 lipca 2011 r. wynosiły 6,93 mld USD (z czego 92,1% stanowiły inwestycje na Cyprze).

Budżet, dług publiczny, rezerwy walutowe. Wg danych Ministerstwa Finansów Ukrainy w okresie styczeń-grudzień 2010 r. dochody budżetu państwa wyniosły 257,05 mld UAH i były nominalnie o 22,6% wyższe niż w analogicznym okresie roku poprzedniego oraz o 0,8% wyższe od planowanych. Wydatki wyniosły 303,59 mld UAH i były nominalnie o 25,2% wyższe niż w roku poprzednim oraz o 1,4% niższe od planowanych. Osiągnięty poziom deficytu budżetu wyniósł, według wstępnych szacunków rządu, około 5% PKB.

Na koniec 2010 r. łączne zadłużenie publiczne Ukrainy (w tym gwarantowane) wzrosło do 432,2 mld UAH (**39,5% PKB**), co oznacza, że w ciągu roku zwiększyło się o 114,3 mld UAH. Na koniec czerwca 2011 r. zadłużenie to zwiększyło się o kolejne 47,6 mld UAH, do **479,8 mld UAH (60,2 mld USD; 43,8% zeszłorocznego PKB)**.

Rezerwy walutowe NBU na koniec 2010 r. wynosiły 34,6 mld USD, co oznacza, że w ciągu roku zwiększyły się o 8,1 mld USD. Na koniec września 2011 r. rezerwy wynosiły **34,95 mld USD**. Oficjalny, publikowany przez NBU kurs hrywny do dolara w 2010 r. wzrósł o 0,3%, z 7,985 do 7,962 UAH/USD. Na koniec września 2011 r. kurs ten wynosił 7,973 UAH/USD.

Bezrobocie. W 2010 r. stopa bezrobocia liczona wg metodologii MOP wyniosła **8,8%**, co stanowi 1,78 mln osób w wieku produkcyjnym, a w pierwszym półroczu 2011 r. 8,9% (1,8 mln osób). Liczba zarejestrowanych bezrobotnych według stanu na 1 września 2011 r., wyniosła 432,4 tys. osób, czyli stanowiła zaledwie 1,6% populacji w wieku produkcyjnym.

Dochody społeczeństwa – średnia miesięczna płaca w 2010 r. wyniosła 2239 UAH, co oznacza, że w porównaniu z 2009 rokiem wzrosła nominalnie o 20%, a realnie o 10,2%. Natomiast w okresie styczeń-sierpień 2011 r. średnia miesięczna płaca wyniosła 2550 UAH, czyli w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. wzrosła nominalnie o 18%, a realnie o 7,7%. Realne dochody ukraińskiego społeczeństwa w 2010 r. były **o 16,2% wyższe** niż w roku poprzednim (nominalnie wzrosły o 27,1%). Z kolei realne dochody w II kwartale 2011 r. były **o 3,4% wyższe** niż w analogicznym okresie 2010 r. (nominalnie wzrosły o 14,5%).

Sytuacja demograficzna. W 2010 r. liczba ludności Ukrainy zmniejszyła się o 184,4 tys. osób i wg stanu na 1 stycznia 2011 r. stanowiła 45.778,5 tys. mieszkańców. Przyczyną był ujemny przyrost naturalny (-200,5 tys. osób), przy pozytywnym saldzie migracji (16,1 tys. osób). W okresie styczeń-lipiec 2011 r. liczba ludności Ukrainy zmniejszyła się o 108,5 tys. osób i wg stanu na 1 sierpnia wynosiła 45.670 tys. mieszkańców.

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
Informator ekonomiczny o krajach świata
Ukraina

3.2. Tabela głównych wskaźników makroekonomicznych.

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010
PKB wartość globalna (mld UAH)	712,9	949,9	914,7	1094,6
PKB wartość globalna (mld USD)	141,2	123,4	114,3	136,4
PKB per capita (ceny rynkowe, UAH)	15.374,2	20.534,0	19.901,3	23.910,8
PKB per capita (ceny rynkowe, USD)	3.044,4	2.667,0	2.487,7	2.979,6
PKB per capita (PPP, USD)	7100,0	7500,0	6400,0	6700,0
Realna zmiana PKB (%)	7,6	2,1	-15,1	4,2
Produkcja przemysłowa (zmiana %)	10,2	- 3,1	-21,9	11,0
Produkcja rolna (zmiana %)	- 6,5	17,5	0,1	-1,0
Dług publiczny (w % PKB)	12,3	20,0	34,7	39,5
Stopa inflacji (CPI, grudzień do grudnia)	16,6	22,3	12,3	9,1
Stopa bezrobocia (% , metodologia MOP)	6,9	6,9	9,6	8,8
Obroty handlu zagranicznego (towary, mld USD)	109,9	152,5	85,1	112,1
Eksport towarów (mld USD)	49,2	67,0	39,7	51,4
Eksport towarów (zmiana %)	28,4	35,9	-40,7	29,6
Import towarów (mld USD)	60,7	85,5	45,4	60,7
Import towarów (zmiana %)	34,7	41,1	-46,9	33,7
Saldo handlu zagranicznego (towary, mld USD)	- 11,4	- 18,5	-5,7	-9,3
Obroty handlu zagranicznego (towary i usługi, mld USD)	123,8	170,9	99,8	129,3
Eksport towarów i usług (mld USD)	58,2	78,7	49,2	63,1
Eksport towarów i usług (zmiana %)	27,0	34,9	-37,5	27,9
Import towarów i usług (mld USD)	65,5	92,2	50,6	66,2
Import towarów i usług (zmiana %)	34,4	40,5	-45,0	30,8
Saldo handlu zagranicznego (towary i usługi, mld USD)	- 7,3	- 13,5	-1,4	-3,1
Saldo na rachunku obrotów bieżących (mld USD)	- 5,9	- 11,9	-1,7	-2,9
Saldo na rachunku obrotów bieżących (% PKB)	- 4,2	- 6,7	-1,5	-2,1
Wartość rocznego napływu BIZ (mld USD)	8,7	10,9	5,6	6,0
Wartość rocznego odpływu BIZ (mld USD)	1,2	0,85	0,94	0,8
Skumulowana wartość BIZ na Ukrainie (mld USD)	29,5	35,7	40,0	44,7
Skumulowane ukraińskie BIZ za granicą (mld USD)	6,2	6,2	6,2	6,9
Rezerwy walutowe (mld USD)	32,5	31,5	26,5	34,6

Źródło: Państwowy Komitet Statystyki Ukrainy, Narodowy Bank Ukrainy, Ministerstwo Finansów Ukrainy.

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
Informator ekonomiczny o krajach świata
Ukraina

3.3. Główne sektory gospodarki

Sektor metalurgiczny.

W 2010 r. metalurgia miała 21,3% udziału w strukturze produkcji przemysłowej Ukrainy (w tym prawie 30% w strukturze produkcji przemysłu przetwórczego), przy czym dominującą pozycję tradycyjnie zajmuje produkcja żelaza i stali. Według danych Światowego Stowarzyszenia Stali w 2010 r., produkcja stali na Ukrainie wzrosła w porównaniu z rokiem 2009 o 12,4%, z niespełna 30 mln ton do 33,6 mln t. Pozwoliło to Ukrainie utrzymać ósme miejsce na liście największych producentów stali na świecie, a wśród największych światowych eksporterów zająć piąte miejsce (po Japonii, Chinach, UE i Rosji – dane za *Iron and Steel Statistics Bureau*). Eksportowe znaczenie tego sektora dla Ukrainy porównać można do roli sektora naftowo-gazowego w gospodarce rosyjskiej: metalurgia zachowuje wciąż dominujący udział w strukturze ukraińskiego eksportu (33,7% w 2010 r.; 32,3% w 2009 r., 41,2% w 2008 r.). Tradycyjnie około 80% produkcji ukraińskiego hutnictwa trafia na rynki zagraniczne, co powoduje jednak, iż omawiany sektor gospodarki Ukrainy jest bardzo wrażliwy na wahania światowej koniunktury. Sprzedaż produkcji metalurgicznej za granicę przyniosła Ukrainie w 2010 r. 17,3 mld USD.

Produkcja ukraińskiego hutnictwa żelaza koncentruje się w południowo-wschodniej części kraju (Donbas, obwody dniepropietrowski i zaporoski), gdzie od końca XIX w. budowano zakłady w pobliżu miejscowych, jednych z największych w świecie złóż rud żelaza. Do 2005 r. najważniejsze kombinaty hutnicze były kontrolowane przez miejscowy biznes (poza metalurgia kolorową, w której już wcześniej pojawili się inwestorzy rosyjscy). Sytuacja zaczęła się zmieniać w 2005, kiedy największy kombinat hutniczy kraju – „Kryworizstal” – przejęty został przez grupę Mittal Steel (obecnie „Arcelor-Mittal Krywyj Rih”). W ostatnich latach poważnie nasiliła się ekspansja koncernów rosyjskich. Na przełomie 2007 i 2008 r. koncern Evraz Group przejął część metalurgicznych aktywów ukraińskiej tzw. Grupy Prywat, na przełomie 2009/2010 r. rosyjscy inwestorzy przejęli ponad 50% akcji Związku Przemysłowego Donbasu (koncernu hutniczego, do którego należą m.in. huty w Ałczewsku i Dnieprodzerżyńsku, a za granicą m.in. Huta Częstochowa), a wiosną 2010 r. – większość akcji huty Zaporizstal. Z Rosjanami rywalizuje ukraiński holding górniczo-hutniczy Metinvest R. Achmetowa, który po przejęciu w połowie 2010 r. kontroli nad mariupolską hutą im. Iljicza stał się największym w WNP i jednym z największych w Europie producentów stali. Pięć największych kombinatów hutniczych Ukrainy (Kryworizstal, mariupolski kombinat im. Iljicza, „Azowstal”, Zaporizstal oraz Ałczewski Kombinaty Hutniczy) przez lata plasowało się na liście 80 największych branżowych zakładów świata, publikowanej przez Międzynarodowy Instytut Żeliwa i Stali.

Sektor paliwowo-energetyczny.

Sektor paliwowo-energetyczny, obejmujący wydobycie surowców energetycznych (ropa, gaz ziemny, węgiel), przetwórstwo ropy naftowej, produkcję energii elektrycznej itp. – ma łącznie ok. 30% udziału w strukturze produkcji przemysłowej Ukrainy. Jako tzw. strategiczny sektor gospodarki, pozostaje on nadal pod kontrolą państwa, zarówno w zakresie infrastruktury transportowej (tranzytowej), jak i głównych mocy wytwórczych. Postępuje jednak powolna prywatyzacja energetyki cieplnej (generacji i dystrybucji), którą planuje się zakończyć do 2014 roku. W 2010 r. na Ukrainie wydobyto nieco ponad 20 mld m³ gazu oraz 3,55 mln ton ropy naftowej. Zdecydowana większość wydobycia przypada na podmioty podległe państwowemu holdingowi NAK Naftohaz Ukrainy. Utworzony w 1998 r. Naftohaz kontroluje większość wydobycia gazu i ropy oraz całkowicie transport i tranzyt tych surowców przez terytorium Ukrainy. Koncern ten, mimo trudnej sytuacji finansowej, pozostaje od lat

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

Informator ekonomiczny o krajach świata

Ukraina

największym przedsiębiorstwem Ukrainy. Mające podobną strukturę państwowe holdingi NAK Energetyczna Kompania Ukrainy (skupia państwowe aktywa w elektroenergetyce) oraz NAK Enerhoatom (kontroluje ukraińskie elektrownie atomowe) – to również jedne z największych ukraińskich koncernów. Wielkość produkcji energii elektrycznej w 2010 r. wyniosła 187,9 mld kWh. Elektrownie atomowe wytworzyły 47,4% całej wyprodukowanej na Ukrainie energii elektrycznej, a elektrownie ciepłe 41,5%.

Dotychczas odbyła się prywatyzacja rafinerii ropy naftowej, jak również częściowa sprzedaż kopalń węgla kamiennego, regionalnych zakładów dystrybucji energii elektrycznej i gazu. Obowiązujące ustawodawstwo ogranicza możliwość prywatyzacji aktywów sektora gazowego oraz swobodny obrót gazem i energią elektryczną.

Sektor rolno-spożywczy.

W 2010 r. rolnictwo dostarczyło 7,2% PKB Ukrainy, natomiast na przemysł spożywczy przypadło w tym czasie 16,7% produkcji przemysłowej kraju. Obszary wykorzystywane w celach rolniczych (42,8 mln ha) stanowią blisko 70% terytorium kraju; powierzchnia gruntów ornych wynosi 33 mln ha. W 2010 r. zasiewy pod uprawę zbóż objęły powierzchnię 15,5 mln ha, słonecznika – 4,6 mln ha, ziemniaków – 1,4 mln ha. Z uwagi na obowiązujące moratorium na sprzedaż ziemi o przeznaczeniu rolnym, większość zasobów ziemi uprawianych przez przedsiębiorstwa to grunty dzierżawione. Ukraina zajmuje wysokie pozycje wśród światowych producentów i eksporterów zbóż i roślin oleistych – jest jednym z największych dostawców ziaren słonecznika (20% światowej produkcji) i oleju słonecznikowego, czołowym producentem jęczmienia, żyta, owsa i rzepaku, a także wchodzi do pierwszej dziesiątki światowych producentów pszenicy. Dalece niewykorzystany jest natomiast potencjał produkcji zwierzęcej. W 2010 r. artykuły rolno-spożywcze stanowiły 19,3% eksportu Ukrainy. Do największych przedsiębiorstw rolnych Ukrainy należą: ukraiński oddział spółki Cargill AT, korporacja Roshen, Mironiivskij Chliboprodukt, grupy: Nibulon, Nestle, spółki Obołoń i Sun Interbrew Ukraina. Przedsiębiorstwa sektora należą do najbardziej aktywnych ukraińskich podmiotów poszukujących kapitału poprzez rynek giełdowy, w tym głównie poprzez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie (m.in. Astarta Holding, Kernel Group, Agroton, Milkiland).

Przemysł maszynowy.

Po załamaniu, które nastąpiło w pierwszych latach niepodległości, przemysł maszynowy od końca lat 90. XX w. odnotowywał najwyższe tempo wzrostu produkcji wśród sektorów ukraińskiej gospodarki. Wiązało się to głównie z ożywieniem gospodarczym na Ukrainie i wzrostem zamówień dla sektora z innych branż, np. metalurgicznej, jak również ze wzrostem eksportu do krajów WNP. Kryzys gospodarczy spowodował jednak załamanie produkcji sektora, przede wszystkim – branży motoryzacyjnej. W rezultacie udział sektora w produkcji przemysłowej spadł z 13,3% w 2008 r. do 10,5% w 2009 r.; w 2010 r. udział ten zwiększył się ponownie do 11,4%. Najważniejsze przedsiębiorstwa sektora znajdują się we wschodniej i południowo-wschodniej Ukrainie, co związane jest z koncentracją przemysłu ciężkiego w tej części kraju. Przedsiębiorstwa ciężkiego przemysłu maszynowego (produkcja maszyn i urządzeń dla metalurgii, górnictwa, budownictwa, środków transportu) zlokalizowane są głównie w Donbasie – obwodach donieckim i ługańskim (Donieck, Horłówka, Jasynuwata, Mariupol, Ługańsk, Nowokramatorsk). Charków jest głównym ośrodkiem produkcji maszyn i urządzeń dla energetyki (np. zakłady Turboatom, produkujące turbiny dla elektrowni atomowych, konwencjonalnych i wodnych). Rozbudowany jest sektor produkcji środków transportu kolejowego (Krzemieńczug, Dnieprodzierżyńsk, Stachanow), samochodowego (producent dużych ciężarówek KrAZ w Krzemieńczugu, fabryki i montownie samochodów

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

Informator ekonomiczny o krajach świata

Ukraina

osobowych AvtoZAZ w Zaporozżu, Łucku i in.), maszyn rolniczych (Charków, Chersoń, Kirowohrad, Mikołajów, Odessa). Przemysł stoczniowy koncentruje się w Mikołajowie i Chersoniu, a ważnymi jego ośrodkami są też Odessa i Kijów. Nie sposób także nie wspomnieć o ukraińskim przemyśle lotniczym, którego centralny element stanowią zakłady Antonowa, znakiem rozpoznawczym których jest największy obecnie latający samolot świata An-225 Mrija. Nadal istotne znaczenie dla ukraińskiej gospodarki mają odziedziczone po czasach radzieckich i przeżywające obecnie trudności przemysły raketowo-kosmiczny i zbrojeniowy.

3.4. Uczestnictwo w wielostronnych organizacjach i porozumieniach o charakterze ekonomicznym.

WTO

Ukraina została członkiem Światowej Organizacji Handlu (WTO) 16 maja 2008 r., po trwającym 14 lat procesie negocjacyjnym. W procesie akcesji do WTO Ukraina zobowiązała się m.in. do: redukcji stawek celnych zarówno na towary rolne, jak i przemysłowe, nie ustanawiania cen minimalnych na importowane produkty, nie stosowania dyskryminacyjnych opłat transportowych za przewozy kolejowe, otwarcia rynku usług praktycznie we wszystkich sektorach i podsektorach, zapewnienia wolnego tranzytu towarów (w tym energii), bez opłat celnych, stopniowego obniżania przez okres 5-10 lat istniejących ceł eksportowych. Wkrótce po uzyskaniu statusu członka WTO Ukraina weszła w skład grupy roboczej ds. akcesji Rosji, a następnie została członkiem pozostałych grup roboczych państw, które złożyły wniosek o członkostwo w WTO (m.in. Kazachstanu, Białorusi, Serbii, Czarnogóry). W lutym 2009 r. Ukraina uzyskała status obserwatora w Komitecie WTO ds. zamówień publicznych. Po akcesji do WTO władze w Kijowie podjęły kilka decyzji, kontrowersyjnych z punktu widzenia norm organizacji: m.in. wprowadzenie mechanizmu 13-proc. „dodatkowej stawki celnej”, który został uznany za niezgodny z zasadami WTO i zobowiązaniami akcesyjnymi podjętymi przez Ukrainę (funkcjonował w okresie marzec-wrzesień 2009), czy wprowadzenie jesienią 2010 r. kwot eksportowych w handlu zbożem.

OECD

Ukraina nie jest członkiem Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, w niektórych jej organach posiada jednak status obserwatora (komitet ds. stali, grupa robocza ds. przemysłu stoczniowego, grupa robocza ds. małych i średnich przedsiębiorstw). W 2007 r. OECD wydało pierwszą ocenę stanu gospodarki ukraińskiej „Przegląd gospodarczy Ukrainy”. Rok później OECD opublikowało przegląd polityki ochrony konkurencji prowadzonej na Ukrainie i prawodawstwa w tym zakresie (*Competition Law and Policy in Ukraine - OECD Peer Review*). W 2009 r. OECD rozpoczęła realizację Programu Konkurencyjności Eurazja dla Południowego Kaukazu i Ukrainy (*OECD Eurasia Competitiveness Programme – Enhancing Investment Competitiveness and Private Sector Development*), którego celem jest zwiększenie konkurencyjności (inwestycyjnej) krajów, poprzez pomoc ekspercką i wypracowanie rekomendacji dla rządowych reform.

Inne organizacje gospodarcze

Ukraina jest m.in. członkiem założycielem Wspólnoty Niepodległych Państw (grupującej państwa powstałe w wyniku rozpadu Związku Radzieckiego). Pomiedzy państwami członkowskimi WNP formalnie obowiązuje porozumienie o wolnym handlu (z dużą ilością wyłączeń i ograniczeń). Próba ściślejszej integracji gospodarczej na obszarze WNP było powołanie w 2003 r. Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej, w skład której obok Ukrainy,

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

Informator ekonomiczny o krajach świata

Ukraina

weszły Rosja, Białoruś i Kazachstan. Z uwagi m.in. na członkostwo Ukrainy w WTO i negocjacje ws. strefy wolnego handlu z UE kolejne ukraińskie władze dystansowały się od propozycji integracji wybiegających poza stworzenie strefy wolnego handlu z krajami nie będących członkami WTO oraz od możliwości przyłączenia Ukrainy do unii celnej Rosji, Białorusi i Kazachstanu. W kwietniu 2011 r. prezydent W. Janukowycz zadeklarował gotowość współpracy Ukrainy z unią celną Rosji, Białorusi i Kazachstanu w formacie „3+1”. Ponadto, wartym odnotowania jest członkostwo Ukrainy w Organizacji Współpracy Gospodarczej Regionu Morza Czarnego (BSEC), a także GUAM (organizacji, w skład której wchodzi również Azerbejdżan, Gruzja i Mołdowa).

3.5. Relacje gospodarcze z UE.

Według statystyk unijnych obroty towarowe UE-27 z Ukrainą w 2010 r. osiągnęły poziom 28,7 mld EUR, co stanowiło 1% w obrotach handlowych UE ogółem i plasowało Ukrainę na 23 miejscu wśród głównych partnerów handlowych UE. Eksport na Ukrainę sięgnął w 2010 r. 17,3 mld EUR (1,3% udziału, 19 miejsce), a import z Ukrainy wyniósł 11,4 mld EUR (0,8% udziału, 25 miejsce). Unia Europejska pozostaje natomiast jednym z kluczowych partnerów gospodarczych Ukrainy. W 2010 r. obroty handlowe (towary i usługi) z krajami UE stanowiły 29,6% ogólnej wartości wymiany handlowej Ukrainy z zagranicą (dla porównania udział obrotów handlowych z krajami WNP wyniósł 40,2%). Na kraje członkowskie UE przypadło w 2010 r. 25,2% ukraińskiego eksportu oraz 31,4% importu towarów. W strukturze towarowej eksportu z Ukrainy do krajów UE dominują produkty rolno-spożywcze, surowce energetyczne i mineralne, stal, żelazo, produkty przemysłu chemicznego. Najważniejsze pozycje po stronie importu z UE to urządzenia mechaniczne, środki transportu drogowego, maszyny i sprzęt elektryczny, produkty przemysłu chemicznego, ubrania, produkty rolno-spożywcze. Kraje UE stanowią zdecydowaną czołówkę wśród inwestorów zagranicznych na Ukrainie, odpowiadając niezmiennie za około 80% bezpośrednich inwestycji, które do tej pory trafiły do tego kraju.

Obecnie trwają negocjacje umowy stowarzyszeniowej pomiędzy UE i Ukrainą (Association Agreement – AA), której istotnym elementem ma być umowa o utworzeniu „głębokiej i wszechstronnej” strefy wolnego handlu (DCFTA). W lutym 2011 roku minęły trzy lata od momentu rozpoczęcia negocjacji DCFTA; do końca września 2011 r. odbyło się 18 rund rozmów. Do czasu wejścia w życie nowej umowy stowarzyszeniowej podstawowym dokumentem regulującym dwustronne stosunki pozostaje Umowa o Partnerstwie i Współpracy – PCA.

W ramach Instrumentu Europejskiej Polityki Sąsiedztwa (ENPI), UE realizuje na Ukrainie współpracę rozwojową i liczne projekty mające na celu wsparcie reform w tym kraju. Ukraina jest także jednym z sześciu państw objętych nowym instrumentem współpracy UE z jej wschodnimi sąsiadami – Partnerstwem Wschodnim. Wsparcie UE dla Ukrainy realizowane jest m.in. poprzez projekty twinningowe, których liczba regularnie wzrasta.

W grudniu 2009 r. Ukraina uzyskała warunkowy status członka Wspólnoty Energetycznej, którego sformalizowanie w pełnoprawne członkostwo stało się możliwe m.in. po przyjęciu latem 2010 r. ustawy o funkcjonowaniu rynku gazu ziemnego, zbliżonej do norm unijnej dyrektywy 2003/55/EC (przewidującej m.in. wydzielenie niezależnego operatora tranzytu gazu i równy dostęp operatorów do gazowej infrastruktury). 1 lutego 2011 r. Ukraina notyfikowała ratyfikację protokołu akcesyjnego w Sekretariacie Wspólnoty Energetycznej, stając się tym samym jej pełnoprawnym członkiem.